

Landsplan
J.nr. BLST-101-00757
Ref. jac
Den 2. februar 2009

Beskyttelsesinteresser og opsætning af vindmøller

Landskabs- og naturbeskyttelsesinteresser

Som udgangspunkt kan der i dag ikke opstilles vindmøller på områder med væsentlige fastlagte landskabs- og naturbeskyttelsesinteresser, jf. nedenfor. De forskellige landskabs- og naturbeskyttelsesbestemmelser giver dog i varierende omfang mulighed for, at der på baggrund af en konkret vurdering kan meddeles dispensation, såfremt det ansøgte ikke strider med beskyttelsesbestemmelsernes formål.

- **Naturfredning, naturbeskyttelseslovens kapitel 6**

Fredning har siden 1917 været centralt i naturbeskyttelsen i Danmark, og er det ældste og mest vidtgående instrument til beskyttelse af natur og landskaber. I dag er ca. 4,6 % af landets landareal fredet.

Fredninger kan gennemføres til at varetage alle de formål, som naturbeskyttelsesloven indeholder, d.v.s. beskyttelse af dyr og planter og deres levesteder, landskab og kulturhistorie, ligesom en fredning kan fastsætte bestemmelser om forbedring og genopretning af naturen. Endvidere kan fredninger regulere folks adgang til at færdes i naturen.

En fredning har ekspropriationslignende karakter, idet den indeholder hel eller delvis afståelse af bestemte rettigheder over de omfattede ejendomme.

Der kan ikke opstilles vindmøller inden for et fredet område i strid med fredningsbestemmelserne. Fredningsnævnet kan dog meddele dispensation fra fredningsbestemmelser, når det ansøgte ikke vil stride med fredningens formål, ellers er det nødvendigt at rejse en ny fredning, som åbner for, at der kan opstilles vindmøller, jf. nbl § 50. Hvis området tillige er et internationalt beskyttelsesområde, stilles der yderligere krav til Fredningsnævnets mulighed for at dispensere fra fredningen. Fredningsnævnets afgørelse kan påklages til Naturklagenævnet.

- **Natur- og vildtreservater § 51 i Naturbeskyttelsesloven og § 33 i Jagt og Vildtforvaltningsloven**

Natur- og vildtreservater er fristeder, hvor dyrene sikres fredfyldte levesteder til at yngle, raste og søge føde. Der er i dag over hundrede natur- og vildtreservater på i alt ca. 330.000 ha. Mere end 90 % af arealerne er vådområder. Der er et vist sammenfald mellem disse udpegninger og Natura 2000 områder. Den del af reservaterne som er beliggende på land udgør ca. 0,7 % af Danmarks areal.

Hvorvidt der kan opstilles vindmøller på de enkelte områder, afhænger af indholdet i de enkelte bekendtgørelser.

- **Fredskov**

Fredskovspligten blev indført for over 200 år siden for at sikre Danmarks forsyning med træ, efter at næsten al skov i landet var blevet ryddet.

Fredskov er arealer, som skal drives efter skovlovens regler om bæredygtig skovdrift. Det betyder ifølge skovloven, at man skal fremme opbygningen af robuste skove, skal sikre skovens produktion, skal bevare og øge skovens biodiversitet og tage hensyn til landskab, natur- og kulturhistorie miljøbeskyttelse og friluftsliv. Langt den største del (>85%) af de danske private skove og alle offentlige skove er fredskovspligtige. Som udgangspunkt skal der være skov på fredskovspligtige arealer. Fredskovspligt kan dog også rumme naturarealer, marker, enge mv. som regel i tilknytning til skov. Fredskov er registreret i matrikelregisteret. I dag er ca. 11,2 % af Danmarks areal pålagt fredskovspligt.

Efter skovlovens § 11, stk. 1, må der på fredskovspligtige arealer ikke opføres bygninger, etableres anlæg, gennemføres terrænændringer eller anbringes affald uden sammenhæng med skovdriften. Efter § 38 kan der dog gives dispensation, når særlige grunde taler for det.

Praksis for dispensation er meget restriktiv. I praksis gives kun dispensation, hvis der ikke kan findes en placering uden for fredskov, og hvis hensynet til overordnede samfundsmæssige formål vejer tungere en hensynet til at bevare arealet som fredskov. Som udgangspunkt vil et nyt anlæg af fx opstilling af vindmøller altid kunne ske uden for fredskov. Det antages således, at der allerede ved projekteringen kan tages højde for, at arealer med fredskov ikke kan indgå i projektet.

- **Natura 2000**

Begrebet dækker habitat- og fuglebeskyttelsesområder, som er udpeget på baggrund af EU naturdirektiver. De udgør sammen med Ramsar-områderne de såkaldte internationale naturbeskyttelsesområder. EU-reglerne er i Danmark gennemført via sektorlovgivningen, og på Miljøministeriets område sammenfattet i bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen). En vejledning til bkg. er under udarbejdelse.

I dag er ca. 8,2 % af Danmarks landareal udpeget som Natura 2000.

Planer og projekter, der væsentligt kan påvirke Natura 2000-områderne, skal vurderes for deres konsekvenser på de arter og naturtyper, som områderne er udpeget for at beskytte. Hvis en plan/projekt ønskes gennemført i et Natura 2000 område, skal det dokumenteres, at det ikke skader de arter og naturtyper, som er udpegningsgrundlaget, før den kan gennemføres (omvendt bevisbyrde). Kan skade ikke afvises, kan planen eller projektet ikke vedtages. Det gælder også projekter, som iværksættes uden for, men som kan påvirke ind i områderne.

En afgørelse kan påklages til Naturklagenævnet. Naturklagenævnet kan præjudicielt indbringe sagen for EF-Domstolen (ej sket hidtil). Borgere og organisationer kan klage til Europa-Kommissionen, der på baggrund af klage eller af egen drift beslutter, om der er basis for at indlede en traktatkrænkelssag mod medlemslandet, fordi projektet vurderes i strid med beskyttelsesbestemmelserne. Det er udbredt praksis, at Europa-Kommissionen indbringer sager for EF-domstolen, der som hovedregel giver Kommissionen medhold i, at konkrete planer og projekter er i strid med bestemmelserne i naturdirektiverne.

Der er meget begrænsede muligheder for at fravige beskyttelsen. Betingelserne for at fravige er, at

- der foreligger bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af økonomisk eller social art, **og** der ikke findes alternativer.
- der træffes alle de nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at sammenhængen i Natura 2000-netværket bevares.

Med bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser henvises til situationer, hvor en plan eller et projekt må anses for uundværlig som led i foranstaltninger eller politikker, der beskytter grundlæggende værdier for borgeres liv, statens og samfundets grundlæggende politik eller udførelsen af aktiviteter af økonomisk eller social art, der opfylder specifikke forpligtelser til offentlig service.

Projekter, der opfylder kravet om at være af væsentlig samfundsinteresse, vil almindeligvis være projekter af national karakter. Dermed kan hensynet til privatøkonomiske interesser normalt ikke begrunde en fravigelse.

For områder, hvor såkaldte særligt prioriterede arter eller naturtyper berøres, gælder, at bydende nødvendige hensyn alene kan omfatte hensynet til menneskers sundhed, den offentlige sikkerhed eller gavnlige virkninger for miljøet eller andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser efter udtalelse fra Europa-Kommissionen.

Det fremgår af EF-Domstolens retspraksis, at fravigelsesbestemmelsen skal fortolkes restriktivt, jf. Sag C-127/02 Muslingedømmen, C-304/05 Kommissionen mod Italien samt Sag C-239/04 Kommissionen mod Portugal.

- **Klitfredning og strandbeskyttelseslinjen, naturbeskyttelseslovens §§ 8 og 15**

Klitfrednings- og strandbeskyttelseslinjen skal sikre bevarelsen af de åbne kyster. Klitfredningen skal endvidere sikre, at der ikke opstår sandflugt. Linjerne er registreret i matrikelregisteret og noteret i tingbogen på de enkelte ejendomme.

Linjen (beskyttelseszonen) er som hovedregel 300 m, men klitfredningszonen kan dog være noget bredere. Linjerne blev fastlagt ved udmåling fra en basislinje, som var hhv. grænsen for landvegetationen eller klitfod (klitfredning) langs kysten på det tidspunkt, hvor den blev fastlagt. I sommerhusområder er linjen 100 m. Beskyttelseszonen er dog mindre på en række kyststrækninger, hvor der er bebyggelse. I dag er ca. 3,6 % af landarealet beskyttet af bestemmelsen.

Det er ikke tilladt at ændre tilstanden af de arealer, der ligger inden for klit- og strandbeskyttelseszonen, eller – for klitfredningen - udøve aktiviteter, der kan føre til øget risiko for sandflugt. Der må blandt andet ikke placeres bebyggelse såsom bygninger, skure, campingvogne og master, foretages ændringer i terrænet, tilplantning eller hegning.

Klit- og strandbeskyttelseslinjen har altid været administreret særdeles restriktivt, og der meddeles kun undtagelsesvist dispensation. En dispensation fra linjen skal søges hos Miljøministeriets miljøcenter, hvis afgørelse kan påklages til Naturklagenævnet.

Der er eksempler på, at der er dispenseret til opsætning af vindmøller inden for strandbeskyttelseslinjen. Før kommunalreformen var dispensationskompetencen fsva. strandbeskyttelseslinjen hos amterne og Skov- og Naturstyrelsens lokale enheder fsva. klitfredningslinjen. Kompetencen er nu samlet i Miljøministeriets miljøcentre. Blandt andet er der dispenseret for opstilling af vindmøller på Nørrekær Enge i Ålborg kommunen, hvor Miljøcenter Århus har givet en

dispensation til udskiftning af et stort antal gamle møller med få nye store inden for strandbeskyttelseslinjen, hvor vurderingen overordnet set var en samlet landskabelig forbedring ved placeringen inden for strandbeskyttelseslinjen.

Beboelse

Ifølge cirkulære om planlægning for opstilling af vindmøller, må vindmøller ikke opstilles nærmere beboelse end fire gange møllens totalhøjde. Skal der opstilles vindmøller på ca. 150 meters total højde, skal der således screenes i forhold til en afstand på mindst 600 meter.

For at forebygge interessekonflikter er der ligeledes screenet for en afstand til eksisterende sommerhusområder på 600 meter.

Øvrige forhold, lovgivning mv.

Foruden ovennævnte væsentlige fastlagte landskabs- og naturbeskyttelsesinteresser, skal opstilling af vindmøller vurderes i forhold til:

- Om området er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper, f.eks. søer, moser, enge, heder, overdrev, strandenge og lignende. Disse naturtyper er beskyttet overalt i Danmark. Omkring 9,5 % af Danmarks areal er beskyttet på denne måde.

Naturbeskyttelsesloven beskytter naturtyperne mod ændringer i deres naturtilstand. Hittidig drift kan dog fortsætte. Et areal kan godt være beskyttet, selv om det ikke er registreret som beskyttet, da et areal kan vokse sig ind i eller ud af beskyttelsen.

Ønsker man at ændre tilstanden af et beskyttet naturareal, skal man søge om dispensation hos kommunen. En dispensation som kan påklages til Naturklagenævnet.

- Om området er omfattet af bygge- og beskyttelseslinjer som f.eks. naturbeskyttelseslovens § 16 om 150 m beskyttelseslinje om søer over 3 ha og langs vandløb samt lovens § 18 om 100 m beskyttelseslinje omkring fortidsminder. Begge bestemmelser administreres i dag af kommunerne, hvis afgørelser kan påklages til Naturklagenævnet. Begge bestemmelser er forbudsbestemmelser, og praksis er restriktiv. Fortidsmindelinjen kan efter loven kun fraviges i særlige tilfælde.
- Om det er foreneligt med nationale og overordnede landskabsinteresser, herunder om hvilken påvirkning det konkrete projekt har på landskabet
- De forskellige regionale og lokale interesser, som kommunerne varetager, f.eks. landskabsmæssige og kulturhistoriske interesser, byudviklingsmæssige interesser eller råstofinteresser.

Opmærksomheden henledes på, at et areal/område kan være pålagt flere beskyttelsesinteresser, og der kan derfor være overlap i arealopgørelsen. F.eks. er der overlap mellem konkrete Natur- og vildtreservater og Natura 2000 områder, både på land og vand.

Forhold til overordnede vejnet

Vejdirektoratet skal i forbindelse med anlægsplanlægning tage hensyn til trafikikkerheden. Med det udgangspunkt udtaler Vejdirektoratet, at vindmøller ikke bør placeres nærmere veje end 4 gange møllens totalhøjde, således at vindmøller ikke placeres i vejens sigtelinje, hvis det vurderes at kunne fjerne trafikanternes opmærksomhed fra vejen og dens forløb. Dette krav fremgår af Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægning 2009.

Testpladser

Prototype-møller er unikke vindmøller, der er under nyudvikling. Formålet er at verificere møllen som maskine fsva. design, konstruktion og materialer – også og måske især – vingernes. Endvidere vil forsøg omfatte afprøvning og validering af møllens ydeevne og virkemåde, samtidig med at beregningsgrundlaget for møllen dokumenteres under veldefinerede og realistiske forhold. På områder med prototypemøller vil der være hyppig aktivitet med målinger, udskiftning af dele og komponenter fra nyudvikling osv.

Industrien og Risø skal inddrages i beskrivelsen af de krav, der er til en testplads, for at leve op til de internationale krav, der er, for at testresultaterne kan indgå i godkendelsen af vindmøllen.

Afstanden til nærmeste beboelse er 4 gangen møllehøjden - 1000 meter

Det skal bemærkes, at der med den screening, der er foretaget, og som blev forelagt Ø-udvalget den 29. november 2008, ikke er tale om en egentlig reservation af arealer til vindmøller, men alene en udpegning af områder, hvor der efter de statslige myndigheders opfattelse hensigtsmæssigt kan planlægges for vindmøller. Det er først gennem kommunernes detaljerede planlægning, at det præcise antal møller og forventet effekt i MW kan fastlægges.